

Tanítási tervezet

1. Alapadatok

Az óra időpontja: 2020. október 7.

Iskola, osztály: ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium, 10. osztály

Iskola neve és címe: ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium, 1053. Budapest
Papnevelde u. 4.

Tanít: Érsok Gábor

Témakör megnevezése: Gazdaságföldrajz

Tanítási egység (téma) címe: Pénz és értékpapír

Az óra (jellemző) típusa: Új ismeretet feldolgozó óra

2. Tantervi követelmények

2.1. A tanítási óra oktatási céljai:

- a diákok elsajátítják a pénz fogalmát és mindennapi megjelenési lehetőségeit
- a diákok előtt feltárással kerül az a folyamat, melynek eredményeként létrehozták a pénzt
- megismerkednek a diákok a hitel fogalmával és a hozzá kapcsolódó egyéb fogalmakkal (THM, kamat, törlesztőrészlet)
- megismerkednek az értékpapírokkal és annak típusaival a pénzük befektetési lehetőségeivel
- gyakorlati példán keresztül vizsgálják meg az értékpapírok különböző fajtáinak kamatozását

2.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai:

- a diákok képesek legyenek a hallott szöveg értelmezésére és a szöveg alapján következtetések levonására
- a diákok képesek legyenek mindennapi életükből példákat hozni a tanultakra
- a diákok képesek legyenek a tanultakat feladat során alkalmazni

2.3. A tanítási óra nevelési céljai:

- állampolgárságra, demokráciára nevelés
- gazdasági pénzügyi nevelés
- pályaorientáció
- családi életre nevelés

2.4. Oktatási követelmények:

- Fogalmak:
 - új: pénz, folyószámlapénz, valuta, konvertibilis valuta, törlesztő részlet, THM, kamat, folyósítási jutalék, fix kamatozás, változó kamatozás, rövidlejáratú hitel, hosszúlejáratú hitel, értékpapír, állampapír, kötvény, részvény
 - megerősítendő: érme, bankjegy, bakkártya, árupénz, készpénz,
- Folyamatok:
 - új: hitel, hiteltörlesztés, kamatozás, eladósodás
 - megerősítendő:
- Összefüggések:
 - új: eladósodás - jövedelem
 - megerősítendő: kereslet – kínálat,
- Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek:
- Fejlesztendő készségek, kompetenciák (mit, mivel?):
 - anyanyelvi kommunikáció – kérdés és válasz során
 - matematikai kompetencia – feladatok során
 - szociális és állampolgári – a hitelfelvétel veszélyeire történő felhívás, állampapírok ismertetése

kezdeményező készség és vállalkozási kompetencia – a hitelfajták ismertetése, az értékpapírok ismertetése

f. Főbb tanulói tevékenységek:

jegyzet készítése, megfigyelés, válaszadás, feladatmegoldás, példakeresés

3. Szemléltető és munkaeszközök

- tanári ppt
- könyvrészlet (Yuval Noah Harari: Sapiens, Animus Kiadó, Budapest, 2020, 164-165.)
- Saját feladat

4. Felhasznált irodalom

- Tankönyvi fejezet (Aray István – Kőszegi Margit – Makádi Marian – Sáriné Gál Erzsébet – Ütőné Visi Judit: Földrajz 10, Eszterházy Károly Egyetem, Oktatóiskutató és Fejlesztő Intézet, 2018, 72-75)
- Nemzeti alaptanterv (2012)
- Kerettanterv (2012)
- Yuval Noah Harari: Sapiens, Animus Kiadó, Budapest, 2020, 164-165.

5. Mellékletek jegyzéke

PPT- penz_es_ertekpapier_ersok_gabor
Noah Harari: Sapiens, Animus Kiadó, Budapest, 2020, 164-165.

Az óra részletesfelépítése

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Didaktikai módszer	Munkaforma	Eszköz
0-1 perc	Az óra kezdete, köszönés, a hiányzók beírása	-	-	-	-
1-10 perc	Röviden összefoglalásra kerülnek az eddig tanultak és hogy hogyan kapcsolódik mindehhez a pénz A tanár ismerteti a cserekereskedelem nehézségeit egy könyvből vett példa segítségével (varga és almakereskedő) Ezután kérdéseket tesz fel a diákoknak a történettel kapcsolatban: Milyen nehézségekbe ütközött a csere létrejötte? Miért jelent megoldást a pénz egy ilyen helyzetben?	motiválás célkitűzés ismétlés	szemléltetés	frontális (kérdésekkel kiegészülve)	Könyvrészlet a Sapiens c. munkából
10-20 perc	A tanár ismerteti a pénz fogalmát A tanár ismerteti a pénz fajtáit, melyeknél kéri a diákokat, hogy példákkal egészítsenek ki egy-egy fogalmat. A tanár ismerteti a bankkártya kinézetét és adatait. Ezután egy memóriát és megfigyelő készséget fejlesztő feladat következik a papírpénzekkel kapcsolatosan, melynek célja, hogy a diákok a témában maradva kicsit pihenni tudjanak az új fogalmak és ismeretek megismerése közben.	rendszerezés tanári kérdés feladat megoldása	tanári előadás munkáltatás	frontális (kérdésekkel kiegészülve)	PPT Tankönyv 73/9.1 ábra, 73/9.2 ábra
20-30 perc	A tanár ismerteti a hitel fogalmát . A tanár ismerteti a hitel fajtáit melyeknél kéri a diákokat, hogy példákkal egészítsenek ki és a hitel kapcsolódó egyéb fogalmakat. Az osztály közösen elemzi a kivetített karikatúrát, melyből következtetéseket von le.	rendszerezés tanári kérdés	tanári előadás munkáltatás	frontális (kérdésekkel kiegészülve)	PPT
30-35 perc	Az értékpapír fogalmát és típusait ismerteti a tanár. A tankönyv 75/9.5-ös ábra segítségével a különböző típusok közti különbségeket vizsgálja meg az osztály tanári kérdések segítségével	tanári kérdés	munkáltatás	frontális (kérdésekkel kiegészülve)	PPT Tankönyv 75/9.5-ös ábra
35-45 perc	Az állampapírhoz és a kötvényhez kapcsolódóan oldanak meg feladatot a diákok, melyben kamatot kell számolniuk, 5	feladat megoldása tanári kérdés	munkáltatás	egyéni munka frontális munka	PPT Tankönyv75/9.6

	éves időtartamra. A tanár ismerteti a tőzsde fogalmát és a legjelentősebbeket a világból a tankönyvi térkép alapján 75/9.6 térkép. Tantárgyi koncentráció: matematika			(kérdésekkel kiegészülve)	térkép
--	--	--	--	------------------------------	--------

ről, amelynek a talaja és éghajlata alkalmasabb a szőlő- és szőlőtermesztésre, mint a kertünkben ázott agyagból erősebb és szebb edényeket lehet készíteni, létrehozhatunk egy új szőlő- és szőlőtermesztési területet, amelyen a szőlő- és szőlőtermesztés is jöhet a csere. Így aztán a hivatásos borászok és fazekasok, nem beszélve az orvosokról és jogászokról, mindenki üdvére gyakorolhatták a szakmájukat. A specializáció azonban felvetett egy problémát is: hogyan lehet lebonyolítani a specializáció közötti szolgáltatás- és árucserét?

A szívsésségekre és lekötelezettsége épülő gazdaság nem működik akkor, amikor nagyszámú idegen próbál együttműködni. Ingyenes segítséget nyújtani a testvérünknek vagy a szomszédunknak egy dolog, és más dolog ugyanazt megtenni, akik talán sohasem viszonzózzák. Ilyenkor még mindig folyamodhatunk a csereügylethez. A barter azonban csupán korlátozott mennyiségű termék cseréjekor hatékony. Komplex gazdaságot nem lehet építeni rá.⁵⁴

A barter korlátainak megértéséhez képzeljük el, hogy van egy almáskertünk a dombvidéken, ahol a tartomány legédesebb, legropogósabb almája terem. Keményen dolgozunk a gyümölcsösben, amivel elnyújtjuk a bocskorunkat. Befogunk tehát a számfogatunkba, és elindulunk a folyópartra a vásárba. A szomszédunk mesélte, hogy a piac déli végén dolgozó varga olyan erős bocskort varrt neki, amely öt évadon át kitartott. Meg is találjuk az üzletét, és felajánlunk neki némi almát a lábbeliért cserébe.

A varga habozik. Mennyi almát kérjen fizetségül? Minden nap tucati vevővel akad dolga, akik közül néhányan almával akarnak fizetni, de mások meg búzával, kecskével vagy szövettel – ráadásul más-más minőségűvel. Megint mások azt ajánlják fel a bocskorért cserébe, hogy közbenjárjanak az érdekében a királynál, vagy meggyógyítják a fájós derekát. Legutóbb három hónapja kapott almát a bocskorért, és akkor három zsákkal kért. Vagy négygel? Viszont, így belegondolva, az savanyú völgyi alma volt, nem kiváló minőségű dombvidéki alma. Az is igaz azonban, hogy azt kisebb, női bocskorért kapta. Ez az atyafi viszont férfibocskort akar. Nem beszélve arról, hogy az elmúlt hetekben valami nyavalya tizedelte a környékbeli nyájakat, ezért nehezebb bőrhöz jutni. A tímárok mostanában kétszer annyi kész bocskort kérnek ugyanannyi bőrért cserébe. Nem kellene ezt is megfontolni?

Egy csereügyletekre épülő gazdaságban a vagának és az almatermelőnek is minden nap újra kell tanulnia tucatnyi termék egymáshoz viszonyított árát.

Ha 100 különböző áru kerül forgalomba a vásárban, akkor a vásárlóknak és eladóknak 4950 különböző árfolyamot kell ismerniük. 1000 különböző áru esetén pedig már 499 500-at!⁵⁵ Hogyan oldják ezt meg?

És a helyzet még ennél is rosszabb. Még ha sikerül is kiszámolnunk, hány almát ér meg egy pár bocskor, akkor sem mindig lehetséges a csere. Egy kereskedelmi ügylethez ugyanis az kell, hogy mindkét fél akarja azt, amit a másik ajánl. Mi van, ha a varga nem szereti az almát, és pillanatnyilag leginkább elválni szeretne? Persze az almásgazda kereshet egy ügyvédet, aki szereti az almát, és megvalósulhat egy háromoldalú üzlet. De mi van, ha az ügyvéd továbbig van az almával, és a haját szeretné levágtatni?

Egyes társadalmak úgy próbálták megoldani a problémát, hogy központi barterrendszert alapítottak, begyűjtötték a termékeket a termelőktől, és kiosztották azoknak, akiknek szüksége volt rájuk. A legnagyobb szabású ilyen kísérletbe a Szovjetunióban fogtak bele, ami csúfos kudarchoz vezetett. Az elv, hogy „mindenki a képességei szerint dolgozik, és a szükségletei szerint részesül a javakból”, úgy fordult át a gyakorlatba, hogy „mindenki olyan keveset dolgozik, amilyen keveset csak lehet, és olyan sokat markol fel, amilyen sokat csak tud”. Történtek szerényebb méretű, viszont sikeresebb kísérletek is, például az Inka Birodalomban. A legtöbb társadalom azonban más módot talált, hogy kapcsolatot teremtsen nagyszámú szakember között – feltalálták a pénzt.

Kagyló és cigaretta

A pénz sok helyen és időben jött létre. Kifejlődéséhez nem szükségeltetett technológiai áttörés – tisztán mentális forradalom volt. Magába foglalta egy új, interszubjektív valóság megteremtését, amely kizárólag az emberek közötti képzeletében létezik.

A pénz nem érmék és bankjegyek összessége. A pénz bármi lehet, amit a emberek hajlandók arra használni, hogy rendszerezetten képviselje más dolgok értékét áruk és szolgáltatások cseréje céljából. A pénz lehetővé teszi, hog